

ELŻBIETA KUNDERA

Uniwersytet Wrocławski

INSTYTUT NAUK EKONOMICZNYCH

Początek obecnemu Instytutowi Nauk Ekonomicznych dała Katedra Ekonomii Politycznej I, utworzona w kwietniu 1946 r. Wtedy została powołana też Katedra Ekonomii Politycznej II (bez obsady w chwili tworzenia) do badania rynku kapitałowego i wielkich przedsiębiorstw. Pierwszą Katedrę objął prof. Wincenty Styś (1903–1960), który w październiku 1945 r. przyjechał do zrujnowanego Wrocławia i wsparł prof. Kamila Stefkę (1875–1966) w organizowaniu, na wzór przedwojennego Wydziału Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, Wydziału Prawno-Administracyjnego. Zakres badawczy Katedry obejmował teorię ekonomii i funkcjonowanie gospodarki rynkowej, a jej zespół tworzyli byli pracownicy Katedry Ekonomii Społecznej ze Lwowa, kierowanej przez Stanisława Grabskiego (1871–1949), brata Władysława Grabskiego, twórcy reformy walutowej z 1924 r. Oprócz prof. Stysia pracował w niej dr Stanisław Serwacki (1908–1985) oraz Zygmunt Banaszewski (asystent). Na Wydziale uprawiano wówczas jedynie nauki prawne i ekonomię, a absolwenci byli prawnikami. To zadecydowało o zmianie jego nazwy w 1950 r. na Wydział Prawa. W następnych latach ze względu na nowe kierunki studiów Wydział został przemianowany na Wydział Prawa i Administracji (1969) oraz Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii (2001). Zmianie ulegała też struktura organizacyjna. W 1949 r. druga Katedra Ekonomii została zlikwidowana jako przedmiotowo nieprzydatna w gospodarce nakazowej, w której od prawników oczekiwano znajomości metod statystycznych, czym uzasadniano powołanie wówczas Katedry Statystyki na Wydziale. W 1969 r. Katedra przemianowana na Zakład Statystyki i Badań Operacyjnych weszła w skład Instytutu Nauk Administracyjnych.

Problemy dnia codziennego, z jakimi na początku swej działalności borykał się Wydział, powoli były rozwiązywane, ale ujawniły się problemy polityczne i ideologiczne. W 1949 r. nauka i szkolnictwo wyższe stały się celem generalnego ataku partii, a wolność nauki i nauczania zostały wyparte przez marksizm-leninizm. W wyniku czystek na Wydziale prof. Styś utracił Katedrę na rzecz dr. J. Kielskiego, którą odzyskał w 1956 r., jednak nie na długo, gdyż zmarł już w 1960 r. Po śmierci prof. W. Stysia na czele Katedry stanął prof. Józef Popkie-

wicz, późniejszy rektor WSE we Wrocławiu, który kierował nią 5 lat. Następnie opiekę naukową nad Katedrą sprawował prof. Lesław Adam. Przekształcenie katedr w instytuty w 1969 r. nie objęło Katedry Ekonomii Politycznej, która zachowała swą samodzielność, a jej długoletnim kierownikiem (1968–1991) był prof. Tomasz Afeltowicz. W 1972 r. Katedra została przemianowana na Instytut Ekonomii Politycznej z dwoma zakładami — Ekonomii Politycznej Kapitalizmu oraz Ekonomii Politycznej Socjalizmu, a w 1990 r. na Instytut Nauk Ekonomicznych, tworzony przez cztery zakłady (Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych, Myśli Ekonomicznej, Ogólnej Teorii Ekonomii i Polityki Gospodarczej). W związku z utworzeniem kierunku studiów ekonomia w 1999 r. do Instytutu został przeniesiony z Instytutu Nauk Administracyjnych Zakład Statystyki i Badań Operacyjnych oraz powołano Zakład Zarządzania Finansami. Dziś INE składa się z 6 zakładów oraz Ośrodka Badań i Dokumentacji Unii Europejskiej. Ośrodek utworzony w 1992 r. był jednym z pierwszych w Polsce powołanym do gromadzenia dokumentów UE i udzielania informacji na temat funkcjonowania UE. W 1996 r. została w nim utworzona dla prof. J. Kundery Katedra Jeana Monneta w zakresie integracji europejskiej.

Po przejściu prof. T. Afeltowicza na emeryturę (1991) kolejno dyrektorami Instytutu byli: prof. dr hab. Leon Olszewski (1991–2002), dr hab. prof. nadzw. UW Elżbieta Kundera (2002–2005), prof. dr hab. Jarosław Kundera (2005–2012). Obecnie funkcję tę sprawuje prof. dr hab. Urszula Kalina-Prasznic. W INE zatrudnionych jest 30 pracowników, w tym 27 na etatach naukowo-dydaktycznych i 3 na etatach dydaktycznych. Profesorów zwyczajnych jest 3, nadzwyczajnych z tytułem profesora 2, bez tytułu profesora 2, adiunktów z habilitacją 2, bez habilitacji 18. W ostatnich 3 latach 2 pracowników otrzymało tytuł profesora, a 3 osoby stopień doktora habilitowanego.

Obszar zainteresowań pracowników w ramach nauk ekonomicznych był i pozostał szeroki, a ich dorobek w okresie PRL niezależny od obowiązującej wówczas ideologii marksizmu-leninizmu. Kierujący Katedrą Ekonomii prof. W. Styś, sprzeciwiając się narzucaniu nauce wymogów politycznych, odrzucił marksizm na rzecz własnej metody, łączącej socjologizm historyczny Stanisława Grabskiego z osiągnięciami szkoły historii gospodarczej Franciszka Bujaka. Opublikował dwie znaczące monografie: *Drogi postępu gospodarczego wsi. Studium szczegółowe na przykładzie zbiorowości próbnej wsi Husowa* (1947) i *Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa* (1959). Styś inspirował innych do badań historycznych gospodarki, czego efektem są monografie: T. Afeltowicz, *Studia nad historią banków śląskich* (1963), W. Trznadel, *Huta szkła kryształowego „Julia” w Szklarskiej Porębie w latach 1841–1863* (1966), W. Samecki, *Centralny Okręg Przemysłowy 1936–1939* (1998). Zakres badań pracowników był zróżnicowany. Z dziedziny teorii ekonomii powstały książki W. Sameckiego *Ryzyko i niepewność w działalności przedsiębiorstwa przemysłowego* (1967) i *Gospodarowanie za pomocą planowania* (1972), z teorii wzrostu R. Sorigenstein

wydał książkę *Okres eksploatacji zasobów górniczo-energetycznych w węglu brunatnym* (1965), a W. Trznadel *Przestrzenne dysproporcje gospodarczo-społeczne we Włoszech XIX i XX wieku i drogi ich przewyżczenia* (1988). Metodologii dotyczyła praca J. Chodorowskiego *Definicje w systemach ekonomicznych* (1974), a z zakresu historii myśli ekonomicznej J. Chodorowski opublikował habilitację *Niemiecka doktryna Gospodarki Wielkiego Obszaru (Grossraumwirtschaft) 1800–1945* (1972) oraz monografię *Adam Smith (1723–1790)* (1980, 2002), w której dowiódł, że Smitha nie można uznać za twórcę nauki ekonomii. W 1982 r. ukazała się książka L. Olszewskiego *Francuska doktryna dominacji gospodarczej*. Z powodu przedwczesnej śmierci prof. Styś nie stworzył „swojej szkoły” w tradycyjnym rozumieniu, ale jego współpracownicy kontynuowali dorobek profesora, wierni zasadzie niezależności myśli naukowej. Powstały wybitne prace z zakresu teorii ekonomii, myśli ekonomicznej i historii gospodarczej wydawane w prestiżowych wydawnictwach ogólnokrajowych i zagranicznych. Ważna była ocena ekonomii uprawianej w Polsce w okresie realnego socjalizmu, której jako jeden tylko z dwóch ekonomistów w Polsce dokonał W. Samecki w broszurze *O przedmiocie i metodzie ekonomii politycznej w Polsce* (1986), pisząc pod pseudonimem Wiktor Jarmulicz.

W okresie 1990–2015 rozwijając dotychczasowe kierunki badań, poszerzono badania o nowe dziedziny — ekonomię międzynarodową, globalizację, integrację europejską, ekonomię alternatywną, teorię i politykę konkurencji, rynek kapitałowy i jego instrumenty oraz wnioskowanie statystyczne. Osiągnięcia autorów wywodzących się z różnych zakładów Instytutu są tu znaczące. Ważnym aspektem działalności naukowej Instytutu są konferencje naukowe. Od początku lat osiemdziesiątych z inicjatywy prof. T. Afeltowicza odbywały się ogólnopolskie *Szkoły Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego*. W latach dziewięćdziesiątych Instytut z inicjatywy prof. L. Olszewskiego zorganizował międzynarodowe konferencje poświęcone transformacji gospodarki i globalizacji. W XXI w. problemy integracji europejskiej i efekty zintegrowania gospodarki polskiej z UE były dyskutowane na trzech międzynarodowych konferencjach, których inicjatorem był prof. J. Kundera. W 2014 r. odbyła się konferencja poświęcona zabezpieczeniu emerytalnym, która zgromadziła teoretyków i praktyków, a jej inicjatorką była prof. U. Kalina-Prasznica.

Instytut Nauk Ekonomicznych wyróżniał się zawsze pod względem aktywności międzynarodowej i udziałem pracowników w programach międzynarodowych w partnerstwie z uczelniami Unii Europejskiej i Europy Wschodniej oraz prowadzeniem studiów dla studentów zagranicznych. W latach 1997–2007 w INE prowadzone były studia podyplomowe w języku francuskim (DESS) — *Politique Publique en Europe* we współpracy z Instytutem Nauk Politycznych Uniwersytetu R. Schumana w Strasbourgu. Od roku akademickiego 2007/2008 na SSE II stopnia są prowadzone studia w języku angielskim *Master Managerial Economics*, których program cieszy się dużym zainteresowaniem również studentów zagra-

nicznych, wybierających studia na Uniwersytecie Wrocławskim w ramach Programu Erasmus. Od 2 lat realizowany jest program studiów licencjackich ekonomii o specjalności *Economics and Sustainable Business* we współpracy z Uniwersytetem Szawelskim na Litwie (Siauliai University), przewidziany dla polskich i zagranicznych studentów, okresowo finansowany ze środków UE.

Pracownicy INE włączają się do prac wielu organizacji i towarzystw naukowych. Są członkami Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Polskiego Towarzystwa Statystyków i Stowarzyszenia Księgowych w Polsce. W latach 1981–1984 prezesem Zarządu Krajowego PTE był prof. T. Afeltowicz, a w późniejszym okresie na członków tego zarządu zostali wybrani E. Kundera i W. Kwaśnicki, który drugą kadencję jest prezesem Wrocławskiego Oddziału PTE (założonego w 1948 r. przez W. Stysia). Od wielu lat formą oddziaływania na środowisko Wrocławia i regionu są wykłady pracowników INE w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki, poświęcone zagadnieniom ekonomicznym i statystycznym, gromadzące licznych słuchaczy.

THE INSTITUTE OF ECONOMIC SCIENCES

Summary

The current Institute of Economic Sciences has its beginnings in the Department of Political Economics, created in April 1946, whose head was Prof. Wincenty Styś (1903–1960). In 1972 the Department was renamed the Institute of Political Economics, and in 1990, the Institute of Economic Sciences with four departments (International Economic Relations, Economic Thought, Economic Theory and Economic Policy). In 1999, following the establishment of a degree in economics, the Division of Statistics and Operations Research was transferred to the Institute from the Institute of Administrative Sciences and the Division of Financial Management was established. Today, the Institute of Economic Sciences consists of six departments and the Research and Documentation Center of the European Union, in which in 1996 the Jean Monnet Department in European integration was created for Prof. J. Kundera. The Institute was headed in turn by Prof. Tomasz Afeltowicz (1968–1991), Prof. Leon Olszewski (1991–2002), Prof. Elżbieta Kundera (2002–2005), Prof. Jarosław Kundera (2005–2012), and currently Prof. Urszula Kalina-Prasznic. The Institute employed 30 people — 9 professors and 21 assistant professors.

The area of interest of workers within the Institute of Economic Sciences was and remains wide, and their achievements during the period of 1945–1990 independent of the prevailing ideology of Marxism-Leninism. Prof. W. Styś's opposition against imposing science policy requirements was victimized. His colleagues continued the legacy of Professor, faithful to the principle of the independence of scientific thought. They created outstanding works from the theory of economics, economic thought and economic history. W. Styś published two major monographs: *Drogi postępu gospodarczego wsi. Studium szczegółowe na przykładzie zbiorowości próbnej wsi Husowa* [Economic Progress in the Countryside. A Detailed Study Based on the Example of the Trial Population of the Husów Village] (1947) and *Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa* [The Interdependence of the Development of a Peasant Family and Its Farm] (1959). Other monographs include: T. Afeltowicz's *Studia nad historią banków śląskich* [Studies on the History of Silesian Banks] (1963), W. Trznadel's *Huta szkła kryształowego „Julia” w Szklarskiej Porębie*

w latach 1841–1863 [The Crystal Glass Mill “Julia” in Szklarska Poręba in the Years 1841–1863], (1966), W. Samecki’s Centralny Okręg Przemysłowy 1936–1939 [The Central Industrial Region 1936–1939], (1998). In the theory of economics the following books were written: W. Samecki, Ryzyko i niepewność w działalności przedsiębiorstwa przemysłowego [Risks and Uncertainties in the Activities of an Industrial Enterprise] (1967) and Gospodarowanie za pomocą planowania [Management through Planning] (1972), when it comes to the theory of growth, R. Sorgenstein published a book entitled Okres eksploatacji zasobów górniczo-energetycznych w węglu brunatnym [Period of Exploitation of Mining-Energetic Resources in Lignite Coal] (1965) and W. Trznadel Przestrzenne dysproporcje gospodarczo-społeczne we Włoszech XIX i XX wieku i drogi ich przezwyciężania [Spatial Economic and Social Disparities in Italy of the 19th and 20th centuries and Ways of Overcoming Them] (1988). The work of J. Chodorowski Definicje w systemach ekonomicznych [Definitions in Economic Systems] (1974) concerned methodology, and his habilitation Niemiecka doktryna Gospodarki Wielkiego Obszaru (Grossraumwirtschaft) 1800–1945 [German Economic Doctrine of the Great Area (Grossraumwirtschaft) 1800–1945] (1972) and a monograph, Adam Smith (1723–1790) (1980, 2002), in which he demonstrated that Smith could not be regarded as the founder of the science of economics, concerned the history of economic thought. In 1982 L. Olszewski published a book Francuska doktryna dominacji gospodarczej [French Economic Domination Doctrine]. It was important to assess the economics in Poland in the period of real socialism, which was done by W. Samecki, O przedmiocie i metodzie ekonomii politycznej w Polsce [The Subject Matter and the Method of Political Economics in Poland] (1986).

In the period of 1990–2015 by expanding the existing lines of research, the study was extended to new areas — international economy, globalisation, European integration, alternative economics, theory and competition policy, capital market and its instruments and statistical inference. An important aspect of the scientific activities of the Institute of Economics are scientific conferences. The Institute always stood out in terms of international activity and the participation of workers in international programmes in partnership with the universities of the European Union and Eastern Europe, as well as in carrying out the studies for foreign students. The Institute’s staff are also involved in the work of many organizations and academic communities.